

Wojciech Stankiewicz

Rola i zadania Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża (MKCK) w systemie ochrony praw człowieka

Prawa człowieka oraz formy ich przestrzegania zajmują szczególne miejsce w polityce państw dbających o dobro jednostki, ponieważ państwo przed powstaniem międzynarodowych oraz niepaństwowych organizacji specjalizujących się w ochronie praw człowieka miało zapewnić jednostce godne i dostatnie życie. Zróżnicowanie kulturowe świata sprawia, że w różnych krajach odmiennie postrzegane są prawa jednostki¹. Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża, jako pozarządowa organizacja humanitarna, ma na celu zapewnienie dobrobytu każdej jednostce bez względu na zróżnicowanie etniczne i kulturowe świata.

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie systemu ochrony praw człowieka z perspektywy działań Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża oraz udowodnienie znaczącej roli tej organizacji w pomocy ofiarom wojen, kataklizmów oraz klęsk żywiołowych.

Hipotezę prezentowanego studium jest twierdzenie, że: „prawa człowieka zajmują obecnie istotne miejsce w polityce poszczególnych państw. MKCK jest jedną z pozarządowych organizacji, która troszczy się o ochronę oraz przestrzeganie praw człowieka na całym świecie. MKCK jest centrum informacji o jeńcach wojennych oraz zaginionych. Uczestniczy w przygotowywaniu projektów konwencji dotyczących prawa konfliktów zbrojnych. W sytuacjach spornych występuje w roli mediatora i pośredniczy w wymianie jeńców, rannych oraz osób cywilnych. Poprzez misje humanitarne stara się podwyższyć standardy życia ludności poszkodowanej w konfliktach zbrojnych lub katastrofach ekologicznych”.

¹ G. Michałowska, *Kulturowe uwarunkowania praw człowieka*, „Stosunki Międzynarodowe” 2008, t. 37, nr 1–2, s. 10.

Rozwijając hipotezę badawczą postawiono następujące pytania:

1. Jaka jest definicja praw człowieka?
2. Dlaczego Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża jest organizacją pozarządową? Jakie są jej geneza, cele i zadania?
3. Jak działa Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża? Jaka jest jego struktura organizacyjna?
4. Czy zachodzi relacja pomiędzy międzynarodowym prawem humanitarnym, a Międzynarodowym Komitetem Czerwonego Krzyża?
5. W jakie akcje humanitarne angażuje się Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża?

1. Pojęcie praw człowieka

Pojęcie praw człowieka w obecnych czasach jest wieloznaczne i używa się go w wielu kontekstach. Pomijając różne aspekty można stwierdzić, że prawa człowieka obejmują podstawowe wartości, które przysługują każdemu człowiekowi od momentu narodzin aż do śmierci niezależnie od jego narodowości, pochodzenia, koloru skóry, płci czy religii. Mówi się wówczas o prawach uniwersalnych. Podstawowe prawa człowieka są niezbywalne, nie można się ich zrzec, zrezygnować z ich posiadania, są nienaruszalne, ponieważ istnieją niezależnie od władzy i nie mogą być przez nią regulowane. Stanowią wówczas sferę autonomii jednostki w relacjach z władzą publiczną². Są również neutralne, obowiązują niezależnie od ich potwierdzenia przez władzę państwową oraz niepodzielne, ponieważ wszystkie stanowią integralną i współzależną całość.

Pochodzenia terminu i jego źródeł należy upatrywać w łacińskim słowie *dignitas*³, co oznacza godność, szacunek lub poważanie⁴. Już w starożytności posługiwano się tym pojęciem, można wysunąć twierdzenie, iż prawa człowieka były jednym z fundamentów tworzenia się demokratycznego państwa prawnego⁵. Państwo nie mogło istnieć bez tworzącego go ludu, a jednostki tworzące dany kraj chciały stawać na równi z systemem państwowym i prawnym. Prawa człowieka regulują stosunki między grupami społecznymi lub jednostkami, a państwem. Zawężenie praw człowieka do stosunków pomiędzy jednostką a państwem ma swoje uzasadnienie historyczne związane z kształtowaniem się koncepcji praw człowieka.

² J.A. Rybczyńska, *Prawa człowieka*, [w:] *Międzynarodowe stosunki polityczne*, red. M. Pietraś, Lublin 2007, s. 397.

³ M. Kuryłowicz, *Słownik terminów, zwrotów i sentencji prawniczych łacińskich oraz pochodzenia łacińskiego*, Kraków 2002, s. 32.

⁴ *Wolności i prawa człowieka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, red. M. Chmaj, Oficyna Warszawska 2008, s. 28.

⁵ *Ibidem*, s. 28.

Do czasów współczesnych istnieją usankcjonowane w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka tak zwane trzy generacje praw człowieka. Pierwszą generację praw obywatelskich i politycznych stanowią prawa dotyczące egzystencji osoby, jednostki⁶. Najważniejszym przykładem prawa istniejącego w tej generacji jest prawo do życia. Każdy człowiek bez względu na pochodzenie czy wyznawaną religię ma prawo do godnego życia i nikt nie powinien go tego prawa pozbawić. Pojawia się tu problem aborcji i upowszechnienia kary śmierci. Wspomnianym zjawiskom słusznie sprzeciwia się Kościół i w wielu przypadkach władza polityczna.

Kolejnym przykładem prawa zamieszczonego w pierwszej generacji praw człowieka jest wolność wypowiedzi. Każdy człowiek ma prawo do wyrażania opinii i wyrażania własnych poglądów na interesujący go temat za pomocą dostępnych źródeł ich uzewnętrzniania na przykład poprzez gesty. Wolność wypowiedzi gwarantuje zakaz stosowania cenzury.

Do drugiej generacji praw człowieka zalicza się prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne⁷. Prawo do pracy i wynagrodzenia zapewnia jednostkom możliwość wykonywania określonego zajęcia dostarczającego mu środki do życia i rozwoju. Za wykonaną pracę każdy powinien otrzymywać sprawiedliwe wynagrodzenie. Pracując człowiek wyrabia w sobie pozytywne cechy i obowiązki, które wykorzystuje w relacjach jednostka – państwo.

Prawo do ochrony zdrowia jest istotne, dlatego w konstytucji każdego państwa zajmuje wysoką pozycję⁸. Państwo musi zapewnić obywatelom bezpłatną pomoc lekarską, a każdy człowiek bez względu na status finansowy powinien mieć równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej.

Trzecia generacja obejmuje prawa kolektywne, odnoszące się do jakości życia, ale całej społeczności. Zaliczyć do nich można prawo do pokoju; przysługuje ono całej społeczności. Ludzie chcą czuć się bezpiecznie, a państwo musi zapewnić ludności poczucie bezpieczeństwa i troski o dobro ogółu.

2. Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża jako organizacja pozarządowa. Geneza, działalność, cele i zadania

Początków działalności Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża (International Committee of the Red Cross ICRC, MKCK) należy upatrywać w XIX w. Działał wówczas pod nazwą Międzynarodowego Komitetu Pomocy Rannym Żołnierzom.

⁶ M. Nowak, *Three Generations of Human Rights. Their Importance in the Light of Ideological and Historical Premises and in the Light of their Genesis*, [w:] *Prawa człowieka: geneza, koncepcje, ochrona*, red. B. Banaszak, Wrocław 1993, s. 105.

⁷ R. Andrzejczuk, op.cit., s. 132.

⁸ Dz.U. 1997, Nr 78, poz. 483.

rom⁹. Został założony przez Szwajcara Henrego Dunanta, który ujrzał okrucieństwo wojny. Był świadkiem bitwy pod Solferino gdzie zaobserwował cierpienia wielu żołnierzy¹⁰. Po powrocie spisał w książce swoje przeżycia z pola walki. Zawarł w niej idee powołania międzynarodowej służby medycznej, która pomagałaby rannym żołnierzom poszkodowanym w wyniku walki zbrojnej. Dunant wyszedł z założenia, że wszystkie osoby działające w organizacji oraz będący pod jej opieką (ranni i poszkodowani podczas działań wojennych) mają być uznawani za osoby neutralne nawet na polu walki. Twierdził, iż ranny żołnierz nie jest zdolny do walki i automatycznie przestaje być stroną konfliktu. Międzynarodowa służba medyczna miała być zorganizowana w narodowe stowarzyszenia, które w czasie pokoju przygotowywałyby swoich wolontariuszy. Pomysł Dunanta został zaakceptowany przez społeczeństwo, dlatego w 1864 r. w Genewie przedstawiciele dwunastu rządów przyjęli projekt konwencji genewskiej o polepszeniu losów rannych w armiach czynnych¹¹. W konwencji przyjęto wówczas symbol MKCK. Był to czerwony krzyż na białym tle, który do czasów współczesnych widnieje na fladze organizacji.

Współcześnie MKCK działa jako humanitarna organizacja niepaństwowa¹², która jest jednym z elementów olbrzymiej struktury Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca (International Red Cross and Red Crescent Movement). Do systemu należą również: Stowarzyszenia narodowe Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca, Liga Stowarzyszeń Międzynarodowego Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies), Międzynarodowa Konferencja Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca (International Conference of Red Cross and Red Crescent), Rada Delegatów Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca oraz Komisja Stała Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca¹³. Komitet jest organizacją, która podczas prowadzenia działalności operacyjnej nie upublicznia żadnych informacji¹⁴. Działalność całego ruchu czerwonekrzyżskiego podporządkowana jest wyżej wymienionej zasadzie.

Działalność MKCK opiera się zasadniczo na czterech konwencjach genewskich z 1949 r.¹⁵ Pierwszą była konwencja genewska o polepszeniu losów rannych i chorych

⁹ W. Dobrzycki, *Historia stosunków międzynarodowych 1815–1945*, Warszawa 2003, s. 483.

¹⁰ E. Latoszek, M. Proczek, *Organizacje międzynarodowe. Założenia, cele, działalność*, Warszawa 2001, s. 556.

¹¹ M. Tabor, *Mały słownik stosunków międzynarodowych*, red. G. Michałowska, Warszawa 1997, s. 119.

¹² Z.M. Doliwa-Klepacki, *Encyklopedia organizacji międzynarodowych*, Warszawa 1997, s. 15.

¹³ http://www.pck.org.pl/pliki/wydawnictwa/Ksiazki/Poznajmy_MKCK.pdf, odczyt z dn. 25.03.2010.

¹⁴ J. Menkes, A. Wasilkowski, *Organizacje międzynarodowe. Wprowadzenie do systemu*, Warszawa 2004, s. 70.

¹⁵ <http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/genevaconventions>, odczyt z dn. 25.03.2010.

w armiach czynnych na lądzie¹⁶. Zakładała pomoc rannym żołnierzom oraz polepszenie warunków opieki medycznej. Druga konwencja genewska o polepszeniu losu rannych, chorych i rozbitków sił zbrojnych miała na celu zapewnienie doraźnej pomocy marynarzom biorącym udział w konfliktach zbrojnych prowadzonych na morzu¹⁷. Trzecia konwencja genewska o traktowaniu jeńców wojennych dotyczyła głównie sposobu traktowania jeńców. Zakładała humanitaryzm, pomoc prawną, socjalną wszystkim pojmanym¹⁸. W czwartej konwencji o ochronie osób cywilnych podczas wojny wraz z dodatkowymi protokołami zobowiązywano między innymi do zapewnienia ludności cywilnej podstawowego minimum warunków egzystencji (bytowania i wyżywienia), oraz do traktowania jej w sposób humanitarny¹⁹. Dokumenty te są istotne, ponieważ uregulowano w nich sferę działalności MKCK.

Celem działalności MKCK jest przede wszystkim zapobieganie i łagodzenie cierpienia ludzkiego oraz ochrona ludzkiej godności, bez jakiegokolwiek dyskryminacji, zapewnianie ochrony i humanitarnego traktowania ofiar wojen i przemocy zbrojnej. Komitet posiada stały mandat międzynarodowy do podejmowania interwencji w sprawie więźniów i jeńców wojennych, rannych i chorych, w szczególności cywilów dotkniętych konfliktem. Świadczy także pomoc ofiarom klęsk żywiołowych, wypadków i epidemii w okresie pokoju, zajmuje się szerzeniem oświaty zdrowotnej i organizowaniem krwiodawstwa. W kryzysowych sytuacjach komitet działa w ścisłej kooperacji z Międzynarodową Federacją Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycą.

Podstawowe zasady, na jakich opiera się cały ruch zostały oficjalnie ogłoszone podczas XX Międzynarodowej Konferencji Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycą w Wiedniu 1965 r., zmienione zostały przez XXV Międzynarodową Konferencję Czerwonego Krzyża w 1986 r. w Genewie. Do zasad tych zalicza się: humanitaryzm, bezstronność, neutralność, niezależność, dobrowolność, jedność, powszechność. Humanitaryzm opiera się na niesieniu pomocy rannym na polu walki bez jakichkolwiek wyjątków. Zgodnie z zasadą humanitaryzmu nawoływano do ochrony życia i zdrowia oraz zapewnienia poszanowania osobowości człowieka. Przyczyniano się również do wzajemnego zrozumienia, współpracy oraz do trwałego pokoju między wszystkimi narodami. Według zasady bezstronności zakładano pomoc bez względu na narodowość, rasę, wyznanie, pozycję społeczną lub przekonania polityczne. Polega ona wyłącznie na niesieniu pomocy cierpiącym, kierując się potrzebami ludności. Powstrzymanie się od uczestnictwa w działaniach zbrojnych oraz w sporach natury politycznej, rasowej, religijnej lub ideologicznej dotyczą założenia zasady neutralności. Niezależ-

¹⁶ <http://www.vilp.de/Plpdf/p202.pdf>, odczyt z dn. 25.03.2010.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ http://www.pck.org.pl/pliki/konwencje/III_KG.pdf, odczyt z dn. 25.03.2010.

¹⁹ <http://www.vilp.de/Plpdf/p205.pdf>, odczyt z dn. 25.03.2010.

ność obejmuje głównie brak ingerencji państwa w działanie humanitarne prowadzone przez organizacje. Ruch nie osiąga żadnych korzyści materialnych, dlatego kieruje się zasadą dobrowolności. Natomiast jedność wyraża się poprzez działanie tylko jednego stowarzyszenia na terenie danego kraju, które jest otwarte dla wszystkich a swą działalnością obejmuje obszar całego kraju. W myśl zasady powszechności wszystkie stowarzyszenia obejmują działaniem cały świat. Doktryna Czerwonego Krzyża jest stała i trwała, nie ulega wpływom popularnych opinii i aktualnych ideologii. Musi być uniwersalna, zrozumiała dla ludzi wszystkich ras, kultur, wyznań, przekonań i klas społecznych, gdyż tylko wtedy będzie przez nich akceptowana²⁰.

MKCK zajmuje się wieloma dziedzinami w sferze ochrony praw człowieka. zasadniczo można podzielić je na cztery grupy. Ochrona w czasie konfliktu zbrojnego, pomoc ofiarom konfliktów bezpośrednio po zakończeniu działań wojennych, niesienie pomocy ofiarom klęsk żywiołowych i katastrof oraz działania promujące pewne zachowania w obliczu pokoju.

Kiedy dochodzi do konfliktu zbrojnego głównym zadaniem MKCK jest przypomnienie rządowi o odpowiedzialności, którą zaciąga wobec ludności cywilnej. Należy pamiętać o jej sferze prywatnej, nietykalności fizycznej, psychicznej oraz o ogólnie pojętym szacunku i godności. Według prawa humanitarnego nie można atakować ludności cywilnej, ponieważ nie stanowią one stron konfliktu i w żaden sposób nie biorą udziału w walce. Nagminnie zdarzają się sytuacje gdzie bojownicy niszczą ludzkie dobytki, stosują wobec ludności cywilnej przemoc fizyczną, seksualną. Dochodzi do wygnania oraz do świadomej odmowy dostępu do wody pitnej. Takim zachowaniom przeciwstawia się MKCK, którego delegaci są obecni we wszystkich regionach, w których ludność cywilna narażona jest na niebezpieczeństwo.

Rezultatem konfliktów są masowe wysiedlenia ludności z miejsc dotychczas przez nich zamieszkiwanych. Ucieczka wiąże się z utratą dobytku i wszelkich środków utrzymania. MKCK prowadzi programy udzielające pomoc uchodźcom, zapewniające zaspokojenie podstawowych potrzeb. MKCK współpracuje z Biurem Wysokiego Komisarza ONZ ds. Uchodźców²¹. Pełni wówczas rolę pomocniczą, gdy wymagana jest obecność neutralnego pośrednika na przykład w trakcie ataków na obozy uchodźców.

MKCK chroniąc wszystkie ofiary konfliktów szczególną uwagę zwraca na kobiety, które specyficznie wpisują się w wojenną rzeczywistość. Tracą dzieci, są wykorzystywane seksualnie. W konsekwencji wzrasta liczba kobiet zarażonych wirusem HIV oraz innymi poważnymi chorobami przenoszonymi drogą płciową. Większość zostaje zmuszona do prostytucji, przymusowych zapłodnień lub aborcji²². Działania MKCK

²⁰ http://www.pck.pl/pages,6_76.html, odczyt z dn. 25.03.2010.

²¹ http://www.pck.org.pl/pliki/wydawnictwa/Ksiazki/Poznajmy_MKCK.pdf, odczyt z dn. 07.04.2010.

²² M. Ołtarzewska, *Przemoc seksualna w konflikcie zbrojnym: charakterystyka i penalizacja zbrodni*, „Sprawy Międzynarodowe” 2009, t. LXII, nr 2, s. 53–70.

ukierunkowane są na informowanie stron konfliktów, że przemoc seksualna jest zabroniona przez prawo humanitarne a także przez normy moralne.

Konflikt zbrojny niesie ze sobą aresztowania, skutkując tworzeniem więzień. Sytuacja osadzonych jest trudna, ponieważ zmagają się oni z władzami więziennymi, jak również z wewnętrznym zdegenerowanym środowiskiem. Władze stosują nadużycia poniżając, torturując, wykonując bezprawne egzekucje, jak również odmawiając podstawowych potrzeb więźniom. MKCK przeprowadza wizytacje w więzieniach a następnie na podstawie zebranych wiadomości udziela uwięzionym pomocy medycznej i socjalnej. Prowadzi rozmowy z osadzonymi, spisuje dane, które później posłużą do pomocy w odnalezieniu rodzin. Stara się również zapewnić podstawowe gwarancje prawne każdemu więźniowi bez względu na powód zatrzymania.

Utrata bliskiej osoby w czasie działań wojennych jest częstym powodem rozdzielenia rodzin. W najtrudniejszej sytuacji są dzieci i osoby starsze, ponieważ pozostawione same nie są w stanie zapewnić sobie utrzymania. Rodziny żyją w niewiedzy i pomimo wygaśnięcia walk wojna odciska na ludziach swoje piętno. Krewni osób, które mogły zostać poszkodowane podczas walk szukają informacji na temat bliskich czy żyją, są ranni lub osadzeni w więzieniach. MKCK prowadzi Centralne Biuro Poszukiwań (Central Search Office), które zajmuje się gromadzeniem informacji na temat zaginionych. Rejestruje również informacje, które mogą być pomocne w identyfikowaniu zmarłych i rannych. W porozumieniu z władzami stara się wyjaśnić losy zaginionych i przekazać informacje rodzinom. Centralne Biuro Poszukiwań zajmuje się również pomocą zaginionym w wystawianiu oraz zdobyciu potrzebnych dokumentów²³, między innymi zaświadczeń o pobycie w niewoli, o śmierci lub dokumentów podróży. W zakres obowiązków biura wchodzi także poszukiwanie mogił wojennych w kraju i za granicą. W ten sposób MKCK przyczynił się do odnalezienia tysięcy osób i zjednoczenia równie dużej liczby rodzin.

Druga grupa działań ochrony praw człowieka obejmuje zapewnienie wszelkiej pomocy po zakończeniu walk zbrojnych. Wojna zawsze zostawia po sobie ogromne zniszczenia. Rezultatem są zniszczenia gospodarcze, doprowadzające do kryzysu, ponadto epidemie oraz głód wśród ludności. Pomoc, którą zapewnia MKCK ma charakter doraźny w celu zabezpieczenia życia ludności. Uwagę Komitetu skupia również cel długoterminowy, czyli zapewnienie pomocy, która w przyszłości zapewni społeczności możliwość samodzielnej egzystencji.

Pomoc z reguły nie ogranicza się do zapewnienia żywności i lekarstw. Polega również na odbudowie zniszczonej infrastruktury np. sieci wodociągowej, organizacji placówek medycznych, obejmuje przeprowadzanie szkoleń pielęgniarskich i lekar-

²³ A. Florczak, *Organizacje ochrony praw człowieka*, [w:] *Organizacje w stosunkach międzynarodowych. Istota – mechanizmy działania-zasięg*, red. T. Łoś-Nowak, Wrocław 2004, s. 414.

szych. Przed rozpoczęciem każdego z programów pomocniczych MKCK stara się poznać potrzeby danej grupy odbiorców, aby skierowana pomoc była właściwa i miała odpowiedni charakter.

Ludność, która podczas konfliktu utraciła cały dobytek nie jest w stanie samodzielnie się utrzymać. MKCK zapewnia pomoc socjalną i skupia się na infrastrukturze w skali pojedynczego gospodarstwa domowego²⁴. W sytuacjach kryzysowych najbardziej potrzebne są żywność i woda, ale do normalnej egzystencji niezbędne są również przedmioty codziennego użytku, jak ubrania, wyposażenie kuchenne, środki czystości, koce a przede wszystkim schronienie. MKCK bierze pod uwagę wszystkie aspekty i w zależności od potrzeb udziela różnego rodzaju pomocy: wsparcia ekonomicznego, pomocy w odbudowywaniu zniszczeń oraz ochrony życia ofiar poprzez udostępnienie środków, od których zależy przetrwanie. Najistotniejsze jest wsparcie ekonomiczne, dostarczenie ludności środków do produkcji żywności (nasiona zbóż, narzędzia rolnicze, sprzęt rybacki), jak również pomoc w utrzymaniu zwierzęcego inwentarza (szczepienia i lekarstwa dla zwierząt).

Kolejnym programem MKCK jest zapewnienie wody i schronienia poszkodowanej ludności. Podczas pokoju nie wszyscy ludzie mają dostęp do czystej, nadającej się do picia wody, schronienia lub urządzeń sanitarnych. Sytuacja podczas konfliktu lub bezpośrednio po jego zakończeniu jest trudniejsza. Infrastruktura, ujęcia wody oraz mieszkania lokalnej ludności zostają zniszczone w wyniku działań wojennych. Często ujęcia wody lub systemu wodociągowe są atakowane i niszczone celowo, sprawiając, że ludność musi szukać wody pitnej w nieprzyjawnym środowisku. W wyniku braku czystej wody zwiększa się liczba zachorowań na biegunkę, tyfus lub cholera. Niedobór wody wiąże się również ze zmniejszeniem produkcji żywności. Podnosi się stan nędzy i niedostatku oraz następują masowe przemieszczenie się ludności. W celu zapewnienia ludności schronienia oraz wody pitnej MKCK podejmuje szereg działań, do których można zaliczyć między innymi: odbudowywanie ujęć wody oraz systemów wodociągowych, zabezpieczanie wież ciśnień oraz stacji pomp, budowa studni i zbiorników na wodę, zabezpieczanie źródeł i systemów odwadniających, budowanie i odbudowywanie toalet oraz systemów kanalizacyjnych, organizuje utylizację odpadów w szczególności szpitalnych.

MKCK prowadzi programy zdrowotne, które mają zapewnić ludziom dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na odpowiednim poziomie, ponieważ bezpośrednim efektem konfliktu jest sytuacja, w której ludzie zostają ranni, chorują lub umierają z powodu głodu. Niszczenie placówek medycznych, brak dostatecznie wyszkolonego personelu medycznego oraz niedostatek lekarstw mogą doprowadzić do zaniku pomocy i łamania praw człowieka. Aby zapobiec danym zjawiskom Komitet prowadzi

²⁴ http://www.pck.org.pl/pliki/wydawnictwa/Ksiazki/Poznajmy_MKCK.pdf, odczyt z dn. 07.04.2010.

działania mające na celu poprawę opieki zdrowotnej. Buduje lub restauruje istniejące już placówki medyczne. Pomaga w zarządzaniu szpitalami oraz zapewnia szkolenia personelu. Wdraża systemy szczepień ochronnych oraz dostarcza placówkom medycznym niezbędnych lekarstw oraz urządzeń. Deleguje zagraniczne zespoły lekarzy, co wiąże się również ze wspieraniem chirurgii wojennej. Lekarze z zespołu MKCK szkolą ochotników, dzielą się doświadczeniem a także zajmują się tworzeniem podręczników na temat chirurgii wojennej i pracy w trudnych warunkach z ciężko rannymi ludźmi.

Kolejnymi ważnymi kwestiami, które porusza MKCK są proklamacja zdrowia i zapobieganie chorobom w więzieniach. Delegaci Komitetu wraz ze służbą medyczną podczas wizytacji w miejscach odosobnienia oceniają stan zdrowia więźniów oraz poszukują fizycznych jak również psychicznych oznak złego traktowania. Ich celem jest zapobieganie rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych, powstrzymanie ewentualnej epidemii, upowszechnianie higieny. Walczą z niedożywieniem i brakiem witamin u więźniów. Zabrania się znęcania i torturowania człowieka bez względu na powód, z jakiego został aresztowany. Komitet stara się zapewnić godne warunki życia więźniom oraz jeńcom wojennym.

Trzecia grupa zadań, jakie stawia sobie MKCK, która ma zapewnić poszanowanie i ochronę praw człowieka obejmuje wszelką pomoc ofiarom klęsk żywiołowych i wszelkiego rodzaju katastrof poczynając od wybuchu pożaru pojedynczego lokalu mieszkalnego, a kończąc na powodzi pochłaniającej cały kraj²⁵. Niezależnie od rozmiaru zniszczeń w każdym człowieku budzi się poczucie niemocy, bezradności i strach wywołujący panikę. W pomoc ofiarom włącza się MKCK przy współpracy z Polskim Czerwonym Krzyżem. Funkcjonariusze starają się zapobiec danym zjawiskom i zapewnić ofiarom, które straciły cały dorobek powrót do normalnego życia. Pomoc obejmuje zarówno ofiary krajowych katastrof oraz klęsk żywiołowych, ale także wybiega poza granice danego państwa, udzielana jest wszędzie gdzie w danym momencie jest najbardziej potrzebna.

Każda akcja pomocy zaczyna się od doraźnego wsparcia materialnego poszkodowanym. Wykorzystywane zostają wówczas przedmioty zgromadzone w tak zwanych magazynach interwencyjnych²⁶ przede wszystkim koce, śpiwory, pościel, łóżka polowe, namioty, naczynia, odzież. W pierwszym etapie najważniejsze jest jednak zapewnienie poszkodowanym żywności, wody oraz środków czystości, a także noclegu. Akcje są tylko uzupełnieniem opiekuńczej roli państwa. MKCK, współpracując z rządami państw, zbiera informacje na temat liczby poszkodowanych oraz o rozmiarze zniszczeń by dostosować odpowiedni rodzaj pomocy do konkretnej sytuacji.

²⁵ <http://www.pck.pl/pages,15.html>, odczyt z dn. 08.04.2010.

²⁶ <http://www.icrc.org/eng>, odczyt z dn. 08.04.2010.

W sytuacjach trudnych Komitet zwraca się o pomoc i wsparcie do społeczeństwa; wówczas ogłaszany jest apel, który zasięgiem nie ogranicza się jedynie do poziomu lokalnego czy ogólnokrajowego natomiast trafia na forum międzynarodowe. Ludność danego kraju może wówczas wspierać Komitet środkami finansowymi lub materialnymi. Trudna sytuacja nagłaśniana jest przez środki masowego przekazu, w szczególności telewizję i radio²⁷. Społeczeństwo może wówczas wysyłać wiadomości, z których dochód również przeznaczany jest na pomoc w odbudowie zniszczeń. Akcje zyskują poparcie, ponieważ ludność niedotknięta bezpośrednio katastrofą solidaryzuje się z poszkodowanymi.

Kolejne fazy pomocy mają charakter długofalowy. Zmierzają do odbudowy zniszczonych zabudowań, dróg, osuszania ocalałych budynków oraz wyposażania ich w podstawowe sprzęty codziennego użytku. Przykładem pomocy długofalowej jest również opieka psychologiczna, która może trwać miesiące, czasem lata.

Ostatni obszar zadań MKCK obejmuje działania profilaktyczne prowadzone w obliczu pokoju i stabilnej sytuacji wewnątrz krajowej. We współpracy z Polskim Czerwonym Krzyżem, MKCK prowadzi akcje dotyczące między innymi promowania krwiodawstwa, zdrowego stylu życia oraz właściwych zachowań ekologicznych, szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy. Ważne jest uświadamianie społeczeństwu, że przy pomocy organizacji mogą sami zadbać o siebie i otoczenie, w którym się poruszają lub żyją. MKCK lub inna organizacja zajmująca się ochroną praw człowieka stają się tylko koordynatorami pewnych zdrowych zachowań.

Krew jest środkiem leczniczym, niezbędnym codziennie, ponieważ ratuje ludzkie życie²⁸. MKCK włączając się w zbiórkę krwi bierze udział w ratowaniu ludzkiego życia i zdrowia. Ważne jest odpowiednie nagłośnienie problemu oraz uświadomienie społeczności, że mogą pomóc przyłączając się do licznych akcji prowadzonych między innymi przez Polski Czerwony Krzyż.

Kolejny ważny element stanowi promocja zdrowia i zdrowego stylu życia. Zdrowie cechuje się brakiem oznak choroby, ale również dobrostanem fizycznym, psychicznym i społecznym²⁹. Jest kapitałem, który pomaga osiągać życiowe cele, satysfakcje oraz sukcesy. Zakres i charakter podejmowanych działań w kierunku ochrony zdrowia jest szeroki. Zaczynając od promowania wiedzy o organizmie, poprzez prawidłowe odżywianie się do aktywności fizycznej i wyeliminowania nałogów. Wszystkie wymienione elementy składają się na zdrowy obraz ludzkiego organizmu.

²⁷ P. Kowalski, *Znaczenie organizacji pozarządowych w międzynarodowej ochronie praw człowieka*, [w:] *Ochrona praw człowieka w świecie*, red. L. Wiśniewski, Bydgoszcz–Poznań 2000, s. 244.

²⁸ H. Zaporoska, *Fizjologia krwi: wybrane zagadnienia*, red. Z. Dąbrowski, Warszawa 2000, s. 37.

²⁹ *Zdrowie, stres, choroby w wymiarze psychologicznym*, red. H. Wrona-Polański, Kraków 2008, s. 17–18.

Ilość kolizji drogowych oraz w wypadków z udziałem dzieci zmusiła organizację ochrony praw człowieka, w szczególności MKCK, do przeciwdziałania tym zjawiskom. Należy uświadamiać społeczeństwu potrzebę pomocy innym, dlatego zaczęto prowadzić kursy dla dzieci i młodzieży oraz szkolenia w zakładach pracy w zakresie pierwszej pomocy przedmedycznej³⁰. W ramach szkoleń organizowane są pokazy, rozdawane materiały promocyjne. Dla najmłodszych w szkołach prowadzone są dodatkowe lekcje z udziałem policjantów. Polski Czerwony Krzyż organizuje Mistrzostwa Pierwszej Pomocy, w których rozwijana jest zdrowa konkurencja sportowa oraz umiejętności ratownicze³¹. Edukacja społeczeństwa prowadzona w kierunku promocji oraz nauki udzielania pierwszej pomocy ma na celu zmniejszenie umieralności, a w rezultacie podniesienie standardów życia oraz ochrony praw człowieka.

3. Struktura organizacyjna MKCK

MKCK nie posiada rozbudowanej struktury instytucjonalnej. Naczelnym organem komitetu jest Zgromadzenie, które ma charakter kolegialny. Nadzoruje wszystkie czynności komitetu, formułuje politykę, określa ogólne cele i strategię oraz zatwierdza budżet i rachunki³². Członkami MKCK są: przewodniczący i wiceprzewodniczący, którzy pełnią jednakowe funkcje w Zgromadzeniu. Obecnie urząd przewodniczącego piastuje Jakob Kellenberger. Kolejny organ komitetu – Rada Wykonawcza (organ pomocniczy) również jest ciałem kolegialnym, odpowiedzialnym za ogólne prowadzenie spraw. Służy jako łącznik pomiędzy Dyrektoriatem a Zgromadzeniem, wykonując również bezpośredni nadzór nad administracją MKCK. Rada Wykonawcza składa się z siedmiu członków, wybieranych przez Zgromadzenie spośród wszystkich członków MKCK. Przewodniczący komitetu równocześnie jest przewodniczącym Rady Wykonawczej. Ostatnim ciałem w strukturze instytucjonalnej MKCK jest Dyrektoriat (ciało wykonawcze), który podobnie jak Zgromadzenie i Rada Wykonawcza ma charakter kolegialny. Odpowiada za prowadzenie spraw zgodnie z decyzjami Zgromadzenia, Rady Wykonawczej i przewodniczącego, jego funkcje i skład ustala regulamin.

Członkami komitetu mogą być wyłącznie obywatele Szwajcarii dobierani w drodze kooptacji. Taka droga wyboru ma zapewnić, że jego działalność na polu międzynarodowym jest wyłącznie humanitarna, bezstronna i niezależna od interesów narodowych. Nabiera to znaczenia podczas trwania konfliktów zbrojnych, kiedy żadna ze

³⁰ *Pierwsza pomoc i resuscytacja krążeniowo oddechowa. Podręcznik dla studentów*, red. J. Andrus, Kraków 2006, s. 5–8.

³¹ http://www.pck.pl/pages,119_122.html, odczyt z dn. 08.04.2010.

³² E. Latoszek, M. Proczek, *Organizacje międzynarodowe...*, s. 559.

stron nie może powołać się na więzi narodowe w celu wywarcia wpływu na komitet. Fakt, że członkowie komitetu są wyłącznie Szwajcarami, nie wyklucza możliwości, aby jego pracownicy byli innej narodowości. Cały personel MKCK musi być gotowy do podróży w momencie zawiadomienia oraz pracować w trudnych oraz niesprzyjających warunkach.

Działalność MKCK finansowana jest z kilku źródeł, między innymi: rządów państw, które ratyfikowały konwencje genewskie, organizacji międzynarodowych, zasobów publicznych, stowarzyszeń narodowych Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy oraz z zasobów prywatnych, w szczególności szwajcarskiego społeczeństwa³³. Stały budżet, w połowie pokrywany przez rząd Szwajcarii, służy do pokrywania bieżących kosztów działalności w Genewie i w terenie. Istnieje również budżet, który pokrywa wydatki związane z działaniami w sytuacjach nagłego zagrożenia. Większość środków, z których finansowana jest działalność operacyjna komitetu pochodzi z datków rządów poszczególnych państw oraz instytucji ponadnarodowych. Kontroli budżetu dokonują dwie firmy: szwajcarska i międzynarodowa. Wszystkie dane dotyczące wpływów i wydatków publikowane są w rocznym sprawozdaniu komitetu.

4. Międzynarodowe prawo humanitarne a Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża

Międzynarodowe prawo humanitarne (MPH) jest częścią międzynarodowego prawa publicznego³⁴. Jest również podstawą działań Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy. Według MKCK prawo humanitarne, które stosowane jest w konfliktach zbrojnych obejmuje międzynarodowe normy traktatowe lub zwyczajowe. Mają one na celu służyć rozwiązywaniu problemów humanitarnych bezpośrednio wynikających z konfliktów zbrojnych. Ze względów humanitarnych normy ograniczają prawo stron konfliktu do stosowania metod i środków walki według własnego uznania. Chronią również osoby oraz mienie, które mogłyby być zagrożone przez dany konflikt. Głównym celem międzynarodowego prawa humanitarnego jest zapewnienie poprawy losu rannych i poszkodowanych w wyniku konfliktu oraz humanitaryzacja wojny³⁵. Prawo humanitarne ma zatem zobowiązania zaciągnięte wobec systemu ochrony praw człowieka na świecie³⁶.

³³ Ibidem, s. 566.

³⁴ A. Szpak, *Implementacja międzynarodowego prawa humanitarnego na tle aktualnych naruszeń tego prawa*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2006, vol. LXVIII, z. 4, s. 59.

³⁵ Ibidem, s. 50.

³⁶ M. Szuniewicz, *Wpływ norm prawa humanitarnego na zakres dopuszczalności derogacji zobowiązań w dziedzinie praw człowieka*, „Kwartalnik Prawa Publicznego” 2005, r. V, nr 4, s. 58.

MPH dzieliło się na dwie odrębne części (do momentu podpisania konwencji genewskich): genewską oraz haską³⁷. Pierwszą stanowią prawo genewskie lub humanitarne. Prawo genewskie powstało w celu zapewnienia ochrony członkom personelu wojskowego niezależnie od tego czy uczestniczy w walce oraz osobom niebiorącym czynnego udziału w działaniach zbrojnych zwłaszcza osobom cywilnym. Źródła praw genewskich należy upatrywać w konwencjach genewskich³⁸. Drugą częścią jest prawo haskie inaczej zwane prawem wojennym, które określa prawa i obowiązki stron walczących w trakcie prowadzenia działań wojennych i operacji wojskowych. Prawo wojenne ogranicza zakres dozwolonych środków szkodenia nieprzyjacielowi³⁹. Mimo tego, że nie dotyczą dokładnie takich samych kwestii nie są całkowicie odrębne i w niektórych kwestiach się uzupełniają. Na przykład stosowanie niektórych norm prawa haskiego prowadzi do ochrony ofiar konfliktów, natomiast stosowanie norm prawa genewskiego prowadzi do ograniczania działań wojennych, jakie strony walczące mogą podejmować.

W prawie humanitarnym zgodnie z głoszonymi zasadami zakazuje się prowadzenia działań wojennych, które w nadmiernym stopniu krzywdziły zarówno ludność biorącą udział w działaniach zbrojnych, jak również ludność cywilną⁴⁰. W myśl zasady, iż nie powinno się używać takiego rodzaju broni, która powodowałaby niemożność udziału w dalszej walce osoby poszkodowanej wprowadza się zakazy używania niektórych typów broni powodującej cierpienie⁴¹. Przykładem może być zakaz używania broni biologicznej chemicznej, ponieważ nie istnieje możliwość ograniczenia skutków ich zastosowania. Użyta przedostaje się do wody oraz powietrza, zatrująca ludzi i zwierzęta powodując śmierć w nieludzkich warunkach.

Podczas trwania konfliktu zbrojnego do przestrzegania MPH powołane są tak zwane mocarstwa opiekuńcze⁴². Mają one za zadanie kontrolę przestrzegania zapisów konwencji genewskich. Mocarstwo opiekuńcze jest państwem, które nie bierze udziału w konflikcie, pozostając neutralnym. Powinny one odgrywać znaczącą rolę w procesie wdrażania MPH podczas konfliktu, co nie zawsze staje się możliwe. Wówczas potrzebne jest wprowadzenie neutralnej organizacji, jaką jest MKCK w celu pomocy we wdrażaniu norm MPH. Mocarstwo wraz z MKCK mają zapewniać pomoc i opiekę rannym, chorym, jeńcom wojennym.

³⁷ M. Żeglikowski, *Nadmierne cierpienie jako granica dopuszczalności środków walki zbrojnej*, „Stosunki Międzynarodowe” 2008, t. 38, nr 3–4, s. 165.

³⁸ A. Szpak, *op.cit.*, s. 60.

³⁹ <http://www.pck.org.pl/pliki/faq/1.pdf>, odczyt z dn. 10.04.2010.

⁴⁰ L. Łukaszyk, *Międzynarodowe prawo humanitarne w systemie ochrony praw człowieka i humanitarności stosunków międzynarodowych*, Warszawa 1995, s. 75.

⁴¹ M. Żeglikowski, *op.cit.*, s. 164.

⁴² A. Szpak, *op.cit.*, s. 61–62.

Istotną kwestią jest również rozpowszechnianie MPH. W akcie konstytucyjnym UNESCO ustanowiono, że „skoro wojny biorą początek w umysłach ludzi, przeto w umysłach ludzi budować trzeba środki ochrony pokoju [...]”⁴³. Stąd ważna jest edukacja oraz wychowanie w duchu humanitaryzmu i pokoju. Rozpowszechnianie treści konwencji genewskich oraz protokołów służy wpajaniu wiedzy na temat prawa humanitarnego. Strony podpisujące konwencje zobowiązały się do przestrzegania konwencji we wszelkich okolicznościach, a jeśli konwencje mają być właściwie stosowane konieczna jest ich znajomość⁴⁴. Teksty konwencji powinny być znane przede wszystkim przez dowódców wojskowych oraz członkom sił zbrojnych. Studiowanie konwencji powinno być włączone w programy szkolenia sił zbrojnych. Konwencje powinna znać również ludność cywilna, dlatego zachęca się ludność niebędącą związaną z siłami zbrojnymi do studiowania tekstów konwencji. Upowszechnienie znajomości MPH, wychowanie ludzi w duchu poszanowania fundamentalnych praw człowieka i powszechnie uznawanych wartości przyczynia się do poszanowania konwencji genewskich.

Reasumując MPH oraz międzynarodowy system ochrony praw człowieka, którym zajmuje się MKCK są różne, ale stanowią współdziałające organy prawa. Dążą do ochrony jednostki przed samowolą i nadużyciami. Ochrona praw człowieka jest właściwa w każdym czasie zarówno pokoju, jak i wojny. Natomiast MPH ma zastosowanie głównie w obliczu konfliktu zbrojnego.

5. Zaangażowanie MKCK w akcje humanitarne

W ciągu kilkudziesięciu ostatnich lat świat boryka się z globalnymi problemami, niszczącymi przede wszystkim środowisko naturalne. Naukowcy alarmują, ale nikt nie jest w stanie powstrzymać ciągłego ocieplania się klimatu, topnienia lodowców. Rabunkowa działalność człowieka jest rezultatem rozwijającej się gospodarki światowej. Człowiek poprzez niekorzystną działalność na rzecz środowiska naturalnego doprowadził do zniszczeń, których nie można odbudować, między innymi doprowadzając one do powtarzających się klęsk żywiołowych.

Trzęsienie ziemi, które uderzyło w Haiti miało miejsce 12 stycznia 2010 r.⁴⁵ i było najpotężniejszym trzęsieniem, jakie nawiedziło kraj przez ponad dwieście lat. Jego epicentrum znajdowało się szesnaście kilometrów od stolicy kraju. Wstrząsy były silne. Według specjalnego raportu przygotowanego przez Międzynarodową Federację Stowarzyszeń Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy (International Federation

⁴³ www.unesco.pl/fileadmin/user_upload/teksty/Akt_Konstyt.doc, odczyt z dn. 10.05.2010.

⁴⁴ A. Szpak, op.cit., s. 71.

⁴⁵ <http://www.pck.pl/news,465.html>, odczyt z dn. 10.04.2010.

of Red Cross and Red Crescent Societies) trzy miesiące po katastrofie szanse na całkowitą odbudowę są niemalże niemożliwe⁴⁶. Doprowadziła do tego głównie zła sytuacja materialna, ale również, zniszczenia całej infrastruktury państwowej przez trzęsienie. W stan gotowości zostały postawione wszystkie organizacje humanitarne. MKCK włączył się w pomoc ofiarom trzęsienia poprzez wysłanie ekipy ratunkowej, która miała pomoc w organizacji szpitali i ratunku poszkodowanych. W wyniku katastrofy tysiące osób straciło kontakt z bliskimi, dlatego Komitet utworzył specjalną stronę internetową, na której zarejestrowane są wszystkie zaginione osoby. Jednocześnie na stronie rejestrują się osoby, które przeżyły katastrofę i chciałyby poprzez rejestrację poinformować krewnych o swoich losach. Inicjatywa MKCK okazała się sukcesem, ponieważ dzięki stronie bliskich odnalazło tysiące osób. Komitet brał również udział w organizowaniu pochówków osób, które nie przeżyły katastrofy. Natomiast Polski Czerwony Krzyż wystosował apel do społeczeństwa polskiego o pomoc materialną, która miała wesprzeć działania podejmowane na rzecz ofiar kataklizmu.

MKCK obecny był również podczas niesienia pomocy ofiarom huraganu Cyntia w Europie Zachodniej. W następstwie nawałnicy, która przetoczyła się przez wybrzeże Atlantyku zmarło kilkadziesiąt osób a kilkaset zostało rannych. Huragan przybierał na sile w miarę zbliżania się do miejsc zamieszkałych przez ludzi. Woda przedzierała się przez wały skalne, powodując zalanie rozległych terenów. Wielu ludzi musiało zostać ewakuowanych z zalanych miejsc. Zerwane zostały linie energetyczne, czego następstwem był brak dostaw elektryczności do gospodarstw domowych. Huragan sprawił, że główne drogi były nieprzejezdne. Oddziały MKCK, jak również Czerwonego Krzyża włączyły się w pomoc ofiarom. Zorganizowane zostały miejsca czasowego zakwaterowania osób ewakuowanych oraz tych, których dobytek został całkowicie zniszczony. Wolontariusze pomagali ofiarom rozdając pitną wodę, odzież oraz podstawowe środki czystości. Komitet organizował również grupy wolontariuszy, którzy mieli pomagać w pracach porządkowych w mieszkaniach i domach zniszczonych przez huragan. Ofiarom została zapewniona pomoc psychologiczna.

W 2009 r. odnotowano konflikt izraelsko-palestyński, który przyniósł ogromne zniszczenia oraz pozbawił miejscową ludność mieszkań. Podczas walk wiele ludzi zginęło lub zostało rannych⁴⁷. MKCK był obecny w strefie zapalnej, udzielając niezbędnej pomocy poszkodowanym. W skutek izraelskich bombardowań lotniczych zniszczone zostały linie elektryczne. Odbiło się to na ludności, ponieważ bez dostaw prądu nie działają przepompownie wody, szpitale oraz pozostałe składniki cywilnej infrastruktury⁴⁸. MKCK wysłał swoich przedstawicieli, którzy mieli ocenić straty i za-

⁴⁶ <http://www.pck.pl/media/repository/news/201003/Haiti-raport.pdf>, odczyt z dn. 11.04.2010.

⁴⁷ K. Kubiak, *Wojny, konflikty zbrojne i punkty zapalne na świecie: informator 2007*, Warszawa 2007, s. 330–344.

⁴⁸ <http://www.pck.pl/media/repository/news/200901/gaza20090115.pdf>, odczyt z dn. 10.05.2010.

jąc się odbudowywaniem zniszczonych linii. Palestyńscy inżynierowie oraz technicy we współpracy z MKCK sprawili, że linia elektryczna zaopatrująca szpital Szifa została odbudowana, a dostawy prądu zostały wznowione. Większość szpitali pozbawiona była dostaw prądu, dlatego konwoje cystern z paliwem eskortowanych przez MKCK rozwoziły paliwo do miejsc, w których było ono potrzebne. Wolontariusze komitetu zajmowali się przewożeniem ciężko rannych na oddział intensywnej terapii do szpitala Szifa w mieście Gaza⁴⁹. Ilość ofiar była znacznie większa niż przewidywano, dlatego najczęściej rannych przewożono do egipskiego szpitala, gdzie kontynuowano ich leczenie. Konwoje ambulansów MKCK docierały do granicy bez incydentów, ale istniała obawa eskapady, ponieważ podczas walk nikt nie jest bezpieczny. W szpitalach lekarze i pielęgniarki MKCK wspierając miejscowy personel medyczny opatrywali rannych oraz przeprowadzali operacje. Podczas gdy w szpitalach zaczynało brakować podstawowego sprzętu medycznego do strefy gazy dojeżdżały ciężarówki MKCK z najpotrzebniejszym sprzętem. Akcja ratownicza nie ograniczała się do pomocy w szpitalach. Zespoły ratownicze MKCK działały w obszarze walk. Przeprowadzały one ewakuacje osób, które zostały uwięzione we własnych domach.

Ludobójstwo, jakie dokonano w Rwandzie w 1994 r. było konfliktem między dwoma plemionami: Tutsi i Hutu⁵⁰. Krwawe wojny trwały około stu dni i szybko rozprzestrzeniły się na obszar całego kraju⁵¹. Do mordów zmuszani byli zwykli ludzie, którym kazano zabijać nawet sąsiadów. Istotny jest fakt, iż nigdy wcześniej w walkach nie brało udziału całe społeczeństwo, które przepelnione nienawiścią i strachem dopuściło się okrutnej zbrodni. Pomimo wszelkich danych, jakie zebrano przed wybuchem konfliktu i aktualnych relacji medialnych, państwa zachodnie w żaden sposób nie interweniowały, aby mu zapobiec⁵². Konflikt w Rwandzie był zbrodnią wymierzoną przeciwko ludzkości, a konflikt plemienny miał często charakter seksualny. Sytuacja kobiet była trudna, ponieważ były one gwałcone i poniżane przez strony konfliktu. MKCK obserwując akty przemocy wobec kobiet podczas ludobójstwa w Rwandzie, stwierdził, iż gwałty są rozpowszechnione jako metoda działań wojennych. Dlatego komitet postanowił zwrócić szczególną uwagę na ochronę kobiet⁵³. W celu pomocy kobietom MKCK prowadzi drobniagowe badania społeczności lokalnych, by rozwinąć strategię pomocy medycznej i psychologicznej dla kobiet. Istotne są badania oraz szczepienia, które mają zabezpieczyć kobiety przed zachorowaniem na wirus HIV.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ R. Rurangwa, *Ocalony: ludobójstwo w Rwandzie*, Radom 2009, s. 146–156.

⁵¹ Por. W. Stankiewicz, *Plaszczyzny łączące i dzielące Tutsi i Hutu w sytuacji konfliktowej w obliczu kształtowania państwowości w Rwandzie*, [w:] *Kultura polityczna w Polsce. Swoi i obcy*, t. IV, cz. 2, red. Marceli Kosman, Poznań 2005, s. 181–197.

⁵² I. Ilibagiza, S. Erwinmm, *Ocalona aby mówić*, Zabki 2007, s. 211–220.

⁵³ R. Rurangwa, *Ocalony...*

Prowadzone są także placówki odpowiedzialne za rehabilitację kobiet poszkodowanych podczas walk.

Analizując genezę oraz działania Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża jako obrońcy praw człowieka na świecie można zaprezentować następujące konkluzje:

1. Prawa człowieka istnieją w świadomości ludzkiej jako zbiór norm chroniących przed nie zawsze zgodnymi z prawem działaniami państwa. Każdej jednostce, która przychodzi na świat państwo zapewnia katalog praw, które przysługują jej przez całe życie. Zadaniem krajowych rządów jest niedopuszczenie do żadnych form łamania praw należących do człowieka.
2. Wojny i rewolucje, które odnotowano w XIX w. sprawiły, że człowiek nie jest pozostawiony sam sobie, ale jego prawa są chronione przez powstające organizacje pozarządowe między innymi MKCK. Powstanie Komitetu miało duże znaczenie, ponieważ wcześniej nie istniały organizacje angażujące się w znacznym stopniu w zapewnienie człowiekowi dobrobytu oraz pomocy w kryzysowych sytuacjach.
3. Zagrożeniem dla systemu ochrony praw człowieka jest rozwój cywilizacyjny oraz postępująca globalizacja. W czasach współczesnych świat nastawiony jest na rozwój gospodarczy oraz postęp naukowo-techniczny wykorzystując zdolności człowieka. Ludność żyje według zasad narzuconych przez pracodawców, żyje w ciągłym stresie i naraża się na choroby cywilizacyjne.
4. Podstawa działalności MKCK stanowią konwencje genewskie z 1949 r. powstały w odezwie na złe traktowanie człowieka i nieposzanowanie jego godności oraz indywidualności w czasie konfliktów zbrojnych. Postanowienia, które zawarto w konwencjach genewskich pozwoliły ustawić prawa jednostek ponad prawem wojny.
5. MKCK jest organizacją, która w centrum zainteresowań stawia sobie dobro człowieka. Udziela pomocy ofiarom konfliktów zbrojnych, ale również działa w obliczu pokoju promując właściwe zachowania wśród ludzi. Ważne jest uświadomienie człowiekowi, że może osobiście zatroszczyć się o własne zdrowie a biorąc udział w szkoleniach pierwszej pomocy może także uratować inne istnienia.
6. Komitet działając na podstawie i zgodnie z zasadami międzynarodowego prawa humanitarnego stoi na straży przestrzegania tegoż prawa. Prawo humanitarne wyrasta z konwencji genewskich, które stanowią podstawę działania MKCK. Dlatego Komitet wdraża normy prawa humanitarnego w działania i w obliczu konfliktu zbrojnego udziela pomocy na podstawie założeń międzynarodowego prawa humanitarnego.

7. Ocieplenie klimatu, topniejące lodowce, powiększająca się dziura ozonowa sprawiły, że występują na świecie klęski żywiołowe, na które ludzkość nie ma wpływu. W obliczu pogarszającej się sytuacji i występujących w przyrodzie anomalii należy pamiętać o wkładzie MKCK w pomoc ludności poszkodowanej podczas klęsk żywiołowych. Przeprowadzane przez MKCK na całym świecie akcje humanitarne zapewniają ludziom środki niezbędne do dalszego funkcjonowania.
8. Konflikty odnotowane w XX i XXI w. nie są wolne od przemocy stosowanej wobec ludność cywilnej, niebiorącej bezpośredniego udziału w działaniach zbrojnych. Okres wojenny wpływa negatywnie na cały system prawny i moralny społeczeństwa. W obliczu nierozwiązywalnych konfliktów MKCK, udziela pomocy humanitarnej dla społeczności zamieszkującej tereny wojenne. Zapewnia wsparcie materialne i psychologiczne podczas trwania konfliktów zbrojnych.